

Eru teir bretar ella týskarar?

Stutt áðrenn føroyska dampskipið "Sildberin" kom á Havnina 12. apríl 1940, høvdu teir frá tveimum útvarpsstöðum hoyrt, at Føroyar vóru hersettar. Onnur segði av bretum, hin segði av týskarum...

Í mars mánaði í 1940 fóru 12 føroyingar við lítila dampskipinum Sildberanum til Danmarkar við kolagrúsi.

Teir fóru av Havnini í Dimbuldagavíkuni. Ein ávisur ótti var á mannigini, tí júst á teirri leið, ætlanin var at halda, fórust sera mong skip av krigsávum um tað mundið.

Men komnir til Hetlands mátti teir leggja stilt í tvey samdøgur fyri veður - og tað var kanska teirra bjarging á niðurfirðini. Tí tá skiparin, Marius Absalonsen, tók eina hædd triðja dagin, vóru teir 50 fjórðingar norðanfyrir bestikkið. Hesum fekk hann seg ikki at trúgva, og teir hildu tí fram somu leið.

Men móti kvøldi siggja teir vita - á norsku strondini! Tað visti seg tá at staðlinjan hevði verið bein kortini - og teir høvdu siglt langt norðanfyrir tað økið, har so nógv skip vórðu søkt.

Posturin sensurerast

Tá teir komu í norskt og danskt farvatn, ansaðu teir eftir, at har lá ein hópur av týskum skipum.

- Tað sá lögð út, men tá skiltu vit ikki hví tey lógu har, greiðir Marius Absalonsen frá. Seinnu skiltu vit, at talan var um týsk hermannaflutningsskip, til reiðar at seta á land hermenn.

Til Keypmannahavnar komu teir í øllum góðum, og landaðu kolagrúsið. Men kortini merktiskt, at støðan í lændinum var sera spent.

- Eg varð noyddur at sensurera allan tann post, vit høvdu við okkum úr Føroyum, greiðir Marius frá. Øll tey hundradtals brøvini skuldu lesast, og var nakað sum kundi hava hernaðarlígan áhuga, skuldi tað brennast.

Hetta bleiv kortini bert gjørt við eitt bræv - men fleiri brot helt hann seg

vera noyddan at klippa úr øðrum brøvum við. Dansk frímerki vórðu síðani sett á, og tey vóru lögð í ymskar postkassar í býnum.

Hoyrdu fleiri spreingingar

Teir fóru síðani til Álborg eftir eplum, og settu kós móti Stadt í Noregi 6. apríl. Men tveir dagar seinni vórðu teir noyddir at ankra upp norðanfyrir Skagen Havn, so nógvur var vindurin blivin.

Um kvøldið tann 8. hildu teir fram. Ætlanin var at sigla fram við donsku strondini, og síðani fáa dagslýsi tvørtur um Skagerrak.

Men morgunin eftir var sera tjúkt og ófýsið, og tað einasta teir sóu, var ein deild av herskipum, heilt tætt hjá.

- Vit dugdu ikki at ímynda okkum hvat tað var, ið hendi, sigur Marius. Vit sóu bæði bretsk og týsk herskip og vit hoyrdu aógv hørd og hvøll ljóð - men at tað var ein sjóbardagi ið har fór fram, fall okkum ikki í hug.

Ikki fyrr enn kl. 7 tann 9. apríl skilti manningin á Sildberanum, hvat var farið fram. Teir lurtu tað eftir norska útvarpinum, og í staðin fyri sum vanligt at byrja morgunsendingina við "Den signede dag med fryd við ser", bar hann tey tíðindi, at bæði Danmark og partar av Noregi vóru hersett av nazistunum.

Skipsráð

Alt sjóókið har á leið bleiv beinan vegin lýst vandað, og danska útvarpið heitti á øll skip um at søkja havn sum skjótast.

Og Bretska útvarpið kunnjordi, at eitt minubelti skuldi leggjast tvørturum Skagerrak, heilt yvir móti Hanstholm.

- Eg helt ikki at eg í hesi støðu hevði rætt til at taka

nakra avgerð einsamallur, sigur Marius. Eg kallaði tí stýrimann, maskinmeistara og nakrar matrósar saman til skipsráð, og greiddi teimum frá, at vit høvdu triggjar møguleikar:

- Vit kundu halda fram, og bert vóna at onki hendi, vit kundu venda aftur til Danmarkar, ella vit kundu fara til tað uttanveltaða Svøríki.

Sjálvur helt Marius at rættast var at gera tað síðsta, men hinir vildu heldur fara beint til Føroya, og tað bleiv so gjørt.

Merktu onki

Sildberin kom gjøgnum minuðkið uttan trupulleikar av nokrum slagi, hóast svenska útvarpið segði frá fleiri fiskibátum, ið blivu sprongdir, og hóast teir sóu fleiri figgindaliga sinnað flogfjør.

- Tað er at undrast yvir hvussu rólíg manningin var, sigur Marius. Hóast vit vóru í sera stórum vanda teir tímamar tað tók at koma gjøgnum minubelti, var eingi panikkur umborð. Manningin var øll rólíg og friðmerkt - tibatúr.

Bretar ella týskarar

Um morgunin tann tólvta hoyrði manningin á Sildberanum frá tveimum útvarpsstöðum at Føroyar vóru hersettar - men onnur segði tað var av bretum, meðan hin segði tað var av týskarum!

- Spennin umborð var sum vituligt er sera stórur. Tá vit vóru einur 30 fjórðingar úr Bórðuni sóu vit eitt fylgi av herskipum, og tá vit komu inn í Nólsoyarfjørð um 10 tíðina lá eitt annað fylgi har. Skipini høvdu eingi fløg, so vit vistu ikki hvaðani tey vóru.

Sildberin sigldi innum hesi skip, men tá teir skuldu leggja at, fingur teir

komu umborð til teirra, greiddi Marius teimum frá skipafylginum teir høvdu sæð longur suðuri, og spurdi um tað vóru bretska skip.

- Nei, var svarið. Hatta vóru týsk skip, sum vóru á veg at herseta Føroyar!

- Høvdu bretska skipini komið fátur tímar seinni, er tí lítill ivi um, at Føroyar høvdu verið hersettar av týskarunum, heldur Marius.

Við Guds hjálp

Henda ferð hjá Sildberanum tók tilsamans góðar tvær vikur - og at kalla hvør einasi dagur, bæði á niður- og uppferð, var vandadagur.

- Eg eri ikki í iva um at tað var ein hægri makt sum leiddi okkum hesar dagar, sigur Marius Absalonsen.

- Tá vit lógu eystanfyrir Skagen og høvdu avgjört at royna at fara gjøgnum minubeltið, høvdu vit eina andakt, har allir lögdu ferðina í Guds hond.

Atlantsflog
DAVAIR
ICELANDAIR
SAS
Faroe Travel
Tlf. 12600

Eyðkvæmislinjan

svarar alt samdøgrið á tlf. 188 20.
Týsdagar kl. 16.00—
18.00 fæst persónlig ráðgeving og serligir spurningar verða svaraðir.

Marius Absalonsen í Vági var skipari á Sildberanum, sum kom á Havnina 12. apríl 1940. 30 fjórðingar úr Bórðuni sóu teir eitt týskt skipafylgi, sum Marius heldur høvdu hersett Føroyar, vóru bretar ikki komnir fátur tímar framanundan